

Može li Hrvatska postići 'irski' konsenzus u kriznom odlučivanju?

Irska podružnica Applea kažnjena je s 13 milijardi eura na ime nenaplaćenog poreza. No Vlada to ne želi naplatiti i u očuvanju investitorskog interesa ima potporu oporbe. Hrvatska je slična Irskoj. Međutim, zbog parcijalnih interesa i nekompetentnosti, umjesto borbe za investitore, naše su vlade prečesto vodile borbu protiv investitora i banaka

Bankarska kriza u Irskoj iz 2008. godine bila je prva takva kriza u zemlji članici eurozone. Zbog straha od prelijevanja na druge članice, Europska komisija i ECB radili su veliki pritisak na vlasti u Dublinu. Irska je vlada brzo rekapitalizirala banke s 15 milijardi eura novca poreznih obveznika, ali je ipak morala 2010. zatražiti 'bail-out' od 'trojke' (EU, ECB i MMF) od oko 70 milijardi eura. Irska se ekonomija postupno oporavila, a dio spasonosnoga financijskog paketa čak je vraćen i prije vremena.

Tko je ovdje lud? Europska komisija je u kolo-vozu kaznila irsku podružnicu Applea iznosom od 13 milijardi eura na ime neplaćenog poreza, proizašlog iz olakšica koje mu je omogućio irski porezni sustav. EK također traži od irske vlade da taj iznos naplati. Kako je irski BDP 2015. iznosio 216 milijardi eura, proizlazi da bi naplata toga iznosa Irskoj donijela jednokratni prihod od čak šest posto BDP-a! No irska je vlada žestoko negodovala i ne želi od Applea naplatiti taj iznos! Da stvar bude zanimljivija, za takvo stajalište i najavu pokretanja sudske bitke protiv EK-ove odluke ima potporu vodećih opozicijskih stranaka. S takvim Vladinim stajalištem slaže se više od 75 posto poreznih obveznika. Onako 'na prvu' da se čovjek upita – tko je ovdje lud?

No podsjetimo li se geneze nastanka Keltskog tigra, razumjet ćemo razloge za široki konsenzus političara i građana Irske. Irska je u transformaciji iz siromašne, agrarne zemlje prvo izgradila odličnu (ne fizičku, već) poslovnu infrastrukturu, educiranu radnu snagu, efikasnu administraciju, funkcionalnu pravnu državu... Paralelno je uvela atraktivan porezni sustav, pa je privukla mnoge kompanije, među kojima su i brojne vodeće multinacionalke (MNC). Međunaradni investitori kreirali su stotine tisuća radnih mjesta, pa u Irskoj, u velikim MNC-ima, danas radi čak 20% svih zaposlenih u privatnom sektoru.

Irska vlada svjesna je da bi se, provedbom EK-ove odluke i naplatom 13 milijardi eura od Applea, počeo urušavati jedan od temelja na kojima je izgradila svoj gospodarski model. Mnoge bi međunarodne kompanije, nakon

piše **ŽELJKO PERIĆ**,
managing-partner, Capera d.o.o.
zperic@capera.hr

Brojna 'irska' pitanja

- Je li korektno da zemlja koja je 2010. zatražila 'bail-out' sada glatko odbija naplatu 13 milijardi eura?
- Kako će EK reagirati u eventualnom budućem zahtjevu za 'bail-out'?
- Daje li 'bail-out' pravo EK-u da zahtijeva od Irske povećanje niske stope korporativnog poreza od 12,5 posto

toga, otišle u poslovno pitomije krajeve, a brojni Irci ostali bi bez posla. Zato je irska, ne samo Vlada, već i zrela javnost, zaključila da je 13 milijardi eura jednokratnog prihoda mnogo lošije za budućnost zemlje od njegovanja prijateljskog investicijskog okružja.

Stvari nisu crno-bijele, pa ova situacija otvara brojna pitanja. Je li korektno da zemlja koja je 2010. zatražila 'bail-out' sada glatko odbija naplatu 13 milijardi eura? Kako će EK reagirati u eventualnom budućem zahtjevu za 'bail-out'? Daje li 'bail-out' pravo EK-u da zahtijeva od Irske povećanje niske stope korporativnog poreza od 12,5 posto ili Irska ima pravo štiti ključne sastavnice svoga uspješnoga gospodarskog modela? Fer ili ne, irska vlada zauzela je pragmatično stajalište, uvjerena da je donijela najbolju odluku za svoje građane i gospodarstvo.

Usporedbe s Hrvatskom Ne možemo naravno izbjeći usporedbu s našom situacijom i ne zapitati se bi li slična odluka neke naše vlade naišla na jednako odobravanje kod javnosti i oporbenih stranaka?

I Hrvatska je mala zemlja, s plitkim tržištem kapitala, bankocentričnom ekonomijom, ovisni o direktnim stranim ulaganjima. No zbog parcijalnih interesa i nekompetentnosti, umjesto borbe za investitore, naše su vlade prečesto vodile borbu protiv investitora i banaka. Dijelom zbog korumpiranosti dužnosnika, dijelom zbog populističkog podilaženja, često su donošene odluke i mijenjani propisi na načine koji su kvarili poslovnu klimu, a nerijetko i rezultirali tužbama protiv Hrvatske. U tako košmarnoj atmosferi, u kojoj vlade ne znaju što podržavati, a protiv čega se boriti, da je neka od naših vlada bila u 'irskim cipelama', sigurno bi uzela 13 milijardi – što zbog nečiste savjesti, što zbog straha od reakcija. Drugačija odluka bi, zbog nagomilanog nepovjerenja u političare, ali i slabe informiranosti prosječnoga građanina, izazvala salve optužbi za pogodovanje krupnome kapitalu, izdaju nacionalnih interesa... Na veselje oporbe.

Irska, međutim, pokazuje da u zemlji s niskim stupnjem korupcije, educiranim građanima i kompetentnim političarima, vlada ne mora nikome podilaziti da bi dobila široku potporu javnosti za vrlo delikatne i teške odluke. ■